

Dr habil. Katarzyna BUCZEK

(Varšuvos universitetas, Lenkija / Uniwersytet Warszawski, Polska)

Gegužės 3-iosios konstitucijos priėmimas ir jos metinių minėjimas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės mokyklose / [Przyjęcie Konstytucji 3 Maja i obchody pierwszej rocznicy w szkołach Wielkiego Księstwa Litewskiego](#)

Doc. dr. Liudas GLEMŽA

(Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas, Lietuva / Uniwersytet Witolda Wielkiego, Kowno, Litwa)

Gegužės 3-iosios konstitucijos šventiniai minėjimai Kaune (1791 ir 1792 m.) / [Uroczyste obchody Konstytucji 3 Maja w Kownie \(w latach 1791, 1792\)](#)

Prof. dr habil. Danuta KOWALEWSKA

(Torunės Mikalojaus Koperniko universitetas, Lenkija / Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Polska)

Gegužės 3-iosios konstitucija šiuolaikinėje kultūroje / [Konstytucja 3 Maja w kulturze współczesnej](#)

17.00–17.30 Diskusija / [Dyskusja](#)

Konferencijos uždarymas / Podsumowanie obrad

19.00–20.00 Koncertas / [Koncert](#)

Konferencija vyks lietuvių ir lenkų kalbomis su sinchroniniu vertimu / Konferencija będzie prowadzona w języku litewskim i polskim z tłumaczeniem symultanicznym.

Patekti į renginį galima tik turint galiojantį galimybių pasą arba ES skaitmeninį COVID pažymėjimą ir užsiregistravus. Per visą renginį privaloma dėvėti nosį ir burną dengiančias apsaugos priemones / Wstęp na konferencję jest możliwy wyłącznie za okazaniem paszportu covidowego lub unijnego cyfrowego certyfikatu EU Digital COVID Certificate. Przez cały czas trwania konferencji obowiązuje noszenie maseczki ochronnej zakrywającej nos i usta.

[Registracija](#) / [Rejestracja](#): www.valdovurumai.lt/registracija

Viršelyje / Na okładzie

Ketverių metų seimo Lietuvos parlamentinės konfederacijos maršalka, Abiejų Tautų tarpusavio įsipareigojimo įstatymo rengėjas, Lietuvos artilerijos generolas kunigaikštis Kazimieras Nestoras Sapiega (1757–1798) Juozapas Peška, 1792

Marszałek konfederacji Wielkiego Księstwa Litewskiego, jeden ze współautorów Zarządzenia Wzajemnego Obojga Narodów, generał artylerii litewskiej Kazimierz Nestor Sapieha (1757–1798) Józef Peszka, 1792

Львівський історичний музей

Konferencijos organizacinis komitetas / Komitet organizacyjny konferencji

Dr. Lina BALAIŠYTĖ

(Lietuvos kultūros tyrimų institutas, Vilnius / Instytut Badań Kultury Litwy, Wilno)

Doc. dr. Vydas DOLINSKAS

(Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilnius; Vilniaus universitetas, Lietuva / Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich, Wilno; Uniwersytet Wileński, Litwa)

Doc. dr. Liudas GLEMŽA

(Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas, Lietuva / Uniwersytet Witolda Wielkiego, Kowno, Litwa)

Doc. dr. Robertas JURGAITIS

(Lietuvos istorijos institutas, Vilnius; Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas, Lietuva / Instytut Historii Litwy, Wilno; Uniwersytet Witolda Wielkiego, Kowno, Litwa)

Prof. dr. Valdas RAKUTIS

(Lietuvos Respublikos Seimas, Vilnius; Klaipėdos universitetas, Lietuva / Sejm Republiki Litewskiej, Wilno; Uniwersytet Klaipędzki, Litwa)

Dr. Adam STANKEVIČ

(Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Instytut Historii Litwy, Wilno)

Doc. dr. Ramunė ŠMIGELSKYTĖ-STUKIENĖ

Komiteto pirmininkė / Przewodnicząca Komitetu (Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilnius; Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich, Wilno; Instytut Historii Litwy, Wilno)

xviiiarnzius@gmail.com, tel. +370 684 48 885

Išleido / Wydawca

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai / Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich Vilnius, 2021

Organizatoriai / Organizatorzy

VALDOVŲ RŪMŲ MUZIEJUS

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai / Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich

Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy

Vytauto Didžiojo universitetas / Uniwersytet Witolda Wielkiego

Partneriai / Partnerzy

Lenkijos institutas Vilniuje / Instytut Polski w Wilnie

Lietuvos Respublikos ambasada Lenkijos Respublikoje / Ambasada Republiki Litewskiej w Rzeczypospolitej Polskiej

Lenkijos Respublikos ambasada Lietuvos Respublikoje / Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Litewskiej

Didžiojo Seimo palikuonių draugija / Stowarzyszenie Potomków Sejmu Wielkiego

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės institutas / Instytut Wielkiego Księstwa Litewskiego

Parengė / Opracowanie

Doc. dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė

XX tarptautinė mokslinė konferencija LIETUVOS DIDŽIOJI KUNIGAİKŠTYSTĖ XVIII AMŽIUJE

„TĖVYNĖS LAISVĖS AUŠRA“ – 1791 M. GEGUŽĖS 3 D. KONSTITUCIJA. GENEZĖ. TURINYS. REIKŠMĖ

Skiriama 230-osioms 1791 m. gegužės 3 d. konstitucijos ir Abiejų Tautų tarpusavio įžado priėmimo metinėms paminėti

2021 m. spalio 19–21 d.

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai Katedros a. 4, Vilnius

XX międzynarodowa konferencja naukowa WIELKIE KSIĘSTWO LITEWSKIE W XVIII WIEKU

„ŚWIT WOLNOŚCI OJCZYZNY” – KONSTYTUCJA 3 MAJA 1791 R. GENEZA. TREŚĆ. ZNACZENIE

Poświęcona uczczeniu 230. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja 1791 r. i Zarządzenia Wzajemnego Obojga Narodów

19–21 października 2021 r.

Muzeum Narodowe Pałac Wielkich Książąt Litewskich Pl. Katedralny 4, Wilno

Konferencijos globėjai Patronat honorowy konferencji

Lietuvos Respublikos Prezidentas Prezydent Republiki Litewskiej GITANAS NAUSĖDA

Lenkijos Respublikos Prezidentas Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

ANDRZEJ DUDA

PROGRAMA / PROGRAM

Spalio 19 d., antradienis | 19 października, wtorek

17.30–18.00 Iškilmingas tarptautinės parodos „Kad Tėvynė gyvuotų. Lietuva ir Lenkija 1791 m. konstitucijos epochoje“ ir tarptautinės konferencijos atidarymas

Uroczyste otwarcie międzynarodowej wystawy „O dobro Ojczyzny. Litwa i Polska w epoce Konstytucji 3 Maja“ i międzynarodowej konferencji

18.00–18.30 Koncertas / [Koncert](#)

18.30–19.30 Parodos lankymas / [Zwiedzenie wystawy](#)

Spalio 20 d., trečiadienis | 20 października, środa

9.00–9.30 Registracija / [Rejestracja](#)

I posėdis. PARLAMENTARIZMO RAIDĄ ABIEJŲ TAUTŲ RESPUBLIKOJE IR GEGUŽĖS 3-IOSIOS KONSTITUCIJA I sesija. ROZWÓJ PARLAMENTARYZMU W RZECZYPOSPOLITEJ OBOJGA NARODÓW I KONSTYTUCJA 3 MAJA

9.30–10.50

Dr Andrej MACUK

(Europos humanitarinis universitetas, Vilnius / Europejski Uniwersytet Humanistyczny, Wilno)

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės priešėiminiai seimeliai valdant Augustui III / [Sejmiki poselskie Wielkiego Księstwa Litewskiego za panowania Augusta III](#)

Prof. dr habil. Andrzej STROYNOWSKI

(Čenstakavos Jono Dlugošo universitetas, Lenkija / Uniwersytet Humanistyczny-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, Polska)

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pasiuntinių indėlis priimant įstatymus 1784 m. Gardino seime / [Wkład reprezentacji Wielkiego Księstwa Litewskiego w dorobek sejmu grodzieńskiego 1784 roku](#)

Prof. dr habil. Andrzej ZAKRZEWSKI

(Varšuvos universitetas, Lenkija / Uniwersytet Warszawski, Polska) Netikras Valdymo įstatymo pirmumas / [Fatszywe pieruszeństwo Ustawy rządowej](#)

Doc. dr. Robertas JURGAITIS (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius; Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas, Lietuva / Instytut Historii Litwy, Wilno; Uniwersytet Witolda Wielkiego, Kowno, Litwa)

Įstatymų leidžiamosios valdžios samprata ir ribos Abiejų Tautų Respublikos 1791 m. gegužės 3 d. konstitucijoje / *Pojęcie i granice władzy ustawodawczej w Konstytucji 3 Maja 1791 r. Rzeczypospolitej Obojga Narodów*

10.50–11.20 Diskusija / Diskusja
11.20–11.40 Kavos pertrauka / Przerwa na kawę
11.40–12.30

II posėdis. SUVERENUMO KRIZĖ IR JOS ĮVEIKOS KELIAI
II sesja. KRYZYS SUVERENNOŠČI I SPOSOBY JEGO PRZEZWYCIĘZENIA

11.40–13.30
Dr Dorota DUKWICZ (Lenkijos mokslų akademijos Istorijos institutas, Varšuva / Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN, Warszawa)

„Galima buvo manyti, kad jau visi lenkų reikalai išsisprendė imperijos naudai ir mūsų šlovei“, arba apie Rusijos dominavimo Respublikoje problemą XVIII septintojo ir aštuntojo dešimtmečio sandūroje / „*Možna było sądzić, że z korzyścią dla imperium i sławą dla nas zakończyły się już wszystkie sprawy polskie*”, *czyli o problemie rosyjskiej dominacji w Rzeczypospolitej na przelomie lat 6o i 7o XVIII w.*

Prof. dr habil. Miłoś ŹEZNÍK (Vokietijos istorijos institutas Varšuvoje, Lenkija / Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie, Polska)

Gegužės 3-iosios konstitucija, Austrija ir Galicija / *Konstytucja 3 maja, Austria i Galicja*

Prof. dr. Valdas RAKUTIS (Lietuvos Respublikos Seimas, Vilnius; Klaipėdos universitetas, Lietuva / Sejm Republiki Litewskiej, Wilno; Uniwersytet Kłajpedzki, Litwa)

Gegužės 3-iosios konstitucijos įtaka Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės gynybai ir saugumui / *Wpływ Konstytucji 3 Maja na obronność i bezpieczeństwo Wielkiego Księstwa Litewskiego*

Prof. dr habil. Zbigniew ANUSIK (Łodzės universitetas, Lenkija / Uniwersytet Łódzki, Polska)

Gegužės 3-iosios „revoliucija“ iš Stokholmo perspektyvos / „*Rewolucja*” *3 maja z perspektywy Sztokholmu*

Dr Adam DANILCZYK (Lenkijos mokslų akademijos Istorijos institutas, Varšuva / Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN, Warszawa)

Gegužės 3-iosios konstitucija Prūsijos politikoje Rusijos atžvilgiu per vadinamąją Očakivo krizę (1791 m. gegužė–liepa) / *Konstytucja 3 maja w polityce Prus wobec Rosji w okresie tzw.kryzysu oczakowskiego (maj–lipiec 1791 r.)*

13.30–14.00 Diskusija / Diskusja
14.00–15.30 Pietų pertrauka / Przerwa obiadowa
15.30–17.00

III posėdis. APŠVIETOS EPOCHOS POLITINĖ, KONSTITUCINĖ IR TEISINĖ MINTIS
III sesja. MYŠL POLITYCZNA, KONSTYTUCYJNA I PRAWNA OŚWIECENIA

15.30–17.00
Dr habil. Rafał LIS (Ignatianum akademija Krokuvoje, Lenkija / Akademia Ignatianum w Krakowie, Polska)

Gegužės 3-iosios konstitucija to meto gimčų apie respublikonizmą kontekste / *Konstytucja 3 Maja w świetle ówczesnych sporów o republikanizm*

Prof. dr habil. Richard BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI (Londono universiteto koledžas, Jungtinė Karalystė / University College London, United Kingdom)

Abiejų Tautų tarpusavio įžadas – politinės kalbos analizė / *Zaręczenie Wzajemne Obojga Narodów – analiza języka politycznego*

Prof. dr habil. Paweł ZAJĄC OMI (Poznanės Adomo Mickevičiaus universitetas, Lenkija / Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska)

Nuncijaus Arkečio pastabos Adžejaus Zamoiskio „Teismo teisių rinkinio“ tematika / *Uwagi na temat ‚Zbioru praw sądowych‘ Andrzeja Zamoyskiego w depeszach nuncjusza Archettiego*

Dr. Adam STANKEVIČ (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Instytut Historii Litwy, Wilno)

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teismų reforma Ketverių metų Seime / *Reforma sądownictwa w Wielkim Księstwie Litewskim na Sejmie Czteroletnim*

17.00–17.30 Diskusija / Diskusja
18.00–19.00 Koncertas / Koncert

Spalio 21 d., ketvirtadienis / 21 października, czwartek

IV posėdis. KONSTITUCIJOS EPOCHOS RAŠTIJA IR MENAS
IV sesja. PIŚMIENICTWO I SZTUKA EPOKI KONSTYTUCJI

9.00–10.30
Prof. dr habil. Ewa KULA (Kelcy Jano Kochanovskio universitetas, Lenkija / Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Polska)

Jaunimo pilietinio ugdymo projektai Tautinės edukacinės komisijos dokumentuose iki 1783 m. [1781 m.] Nuostatų paskelbimo / *Projekty wychowania obywatelskiego młodzieży w dokumentach Komisji Edukacji Narodowej, poprzedzających wydanie Ustaw z [1781] 1783 roku*

Prof. dr habil. Katarzyna DORMUS (Krokuvos pedagoginis universitetas, Lenkija / Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Polska)

Švietimo problemos Ketverių metų seimo publicistikoje / *Problemy edukacyjne w publicystyce okresu Sejmu Czteroletniego*

Dr. Lina BALAIŠYTĖ (Lietuvos kultūros tyrimų institutas, Vilnius / Instytut Badań Kultury Litwy, Wilno)

Apie ką kalbėjo Konstitucijos šventės? Naujų vertybių prezentacija proginiuose kūriniuose / *Co przedstawiały uroczystości poświęcone Konstytucji? Ukazywanie nowych wartości w utworach okolicznościowych*

Doc. dr. Rasa BUTVILAITĖ (Vilniaus dailės akademija, Lietuva / Akademia Sztuk Pięknych w Wilnie, Litwa)

Konstitucijos epochos architektūra ir architektai / *Architektura i architekci czasów Konstytucji*

10.30–11.00 Kavos pertrauka / Przerwa na kawę
11.00–12.00

Akad. dr. (hp) Rūta JANONIENĖ (Vilniaus dailės akademija, Lietuva / Akademia Sztuk Pięknych w Wilnie, Litwa)

Maliatyčių bažnyčia kaip katalikų vienybės simbolis / *Kościół w Malatyczach jako symbol jedności katolickiej*

Mgr. Dalia TARANDAITĖ (Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, Vilnius / Litewskie Narodowe Muzeum Sztuki, Wilno)

Stanislovo Augusto Poniatovskio portretai Lietuvos rinkiniuose / *Portrety Stanisława Augusta Poniatowskiego w zbiorach litewskich*

Doc. dr. Domininkas BURBA (Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas, Lietuva / Uniwersytet Witolda Wielkiego, Kowno, Litwa)

Buvimas nuošalyje: Vilniaus kanauninko Mikalojaus Tiškevičiaus karjera reformų valstybėje metais / *Pozostawanie na uboczu: kariera kanonika wileńskiego Mikołaja Tyszkiewicza w okresie reform w państwie*

12.00–12.30 Diskusija / Diskusja
12.30–14.00 Pietų pertrauka / Przerwa obiadowa
14.00–17.30

V posėdis. KONSTITUCIJA IR VISUOMENĖ
V sesja. KONSTYTUCJA A SPOŁECZEŃSTWO

14.00–17.30
Dr Ewa ZIELIŃSKA (Lenkijos mokslų akademijos Istorijos institutas, Varšuva / Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN, Warszawa)

Ketverių metų seimas ir Gegužės 3-iosios konstitucija Stanislovo Augusto ir Filipo Macei korespondencijoje / *Obraz Sejmu Wielkiego i Konstytucji 3 maja w świetle korespondencji Stanisława Augusta z Filippe Mazzeim*

Doc. dr. Ramunė ŠMIGELSKYTĖ-STUKIENĖ (Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilnius; Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Ksiąząt Litewskich, Wilno; Instytut Historii Litwy, Wilno)

Abiejų Tautų tarpusavio įžadas viešojoje komunikacijoje 1791–1792 m. / *Zaręczenie Wzajemne Obojga Narodów w dyskursie publicznym w latach 1791–1792*

Dr Vadzim ANIPIARKOU (Europos humanitarinis universitetas, Vilnius / Europejski Uniwersytet Humanistyczny, Wilno)

Abiejų Tautų tarpusavio įžadas užsienio valstybių diplomatų Varšuvoje akimis / *Zaręczenie wzajemne Obojga Narodów oczyma dyplomatów zagranicznych w Warszawie*

15.00–15.30 Kavos pertrauka / Przerwa na kawę
15.30–17.00

Prof. dr habil. Janina KAMIŃSKA (Varšuvos universitetas, Lenkija / Uniwersytet Warszawski, Polska)

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vyriausiosios mokyklos bendruomenė ir Gegužės 3-iosios konstitucija / *Środowisko Szkoły Głównej Wielkiego Księstwa Litewskiego a Konstytucja 3 Maja*